

LUISTERGELEIDE Passieconcert 2018**'Der Tod Jesu' van Carl Heinrich Graun****De componist**

Graun (1704 – 1759) was een tijdgenoot van J. S. Bach en een belangrijk vertegenwoordiger van de Italiaanse opera in Duitsland. Hij was koorknaap aan de beroemde Kreuzschule te Dresden en studeerde klavecimbel en compositie. Later werkte hij als tenor en dirigent aan het hof te Brunswick (1725 – 1735). Daarna werd hij kapelmeester aan het hof van kroonprins Frederik de Grote van Pruisen. Tegelijkertijd werkte hij aan de ontwikkeling van een operahuis in Italiaanse stijl te Berlijn waarvoor hij meer dan dertig opera's en dramatische cantates schreef. Daarnaast schreef hij instrumentale werken (onder meer een fagotconcert) en enkele religieuze werken. Met name door deze laatste composities is hij tegenwoordig nog bekend. Hij werd daar in zijn tijd zelfs hoger om geprezen dan Händel. De uitvoering van zijn cantate 'Der Tod Jesu' was tot 1884 (!) een traditie op Goede Vrijdag aan het Berlijnse hof.

Het werk*Vorm*

'Der Tod Jesu' (op tekst van Carl Wilhelm Ramier) werd geschreven in opdracht van de zuster van de koning, prinses Amalia van Pruisen. Het werk raakte direct het hart van het publiek. Het beleefde zijn première in 1755 en werd populair om zijn keuze voor Italiaans getinte melodieën, die hij – zelfs in de dubbelfuga nr. 14 – harmonieën gaf in de eenvoudige akkoordenstijl van het Classicisme. Graun is hierdoor een soort overgangsfiguur tussen Barok en Classicisme (de tijd van Mozart e.a.) en geeft zo op geheel eigen wijze vorm aan zijn persoonlijke betrokkenheid bij de tekst.

'Der Tod Jesu' is een meditatie over het lijdensverhaal van Christus, zonder in recitatieven de letterlijke tekst van het evangelie of citaten van Bijbelse figuren te presenteren. Graun zet wel solisten in die elkaar afwisselen. Ook voegt hij duetten toe, wat in die tijd een noviteit was. De solisten vertellen in vrij reciterende vorm episodes uit het lijdensverhaal. Daarna zingt dezelfde solist een aria die een poëtische meditatie is over die betreffende scène uit het lijdensverhaal. Na een of twee van dergelijke eenheden worden dan in de koorgedeeltes de gevoelens van de toeschouwer weergegeven. Een soort antwoord, dat zijn 'bekroning' krijgt in een koraal op een alom bekende melodie, en waar de hele (Lutherse) gemeenschap aan kon deelnemen. De rol die het koraal in dit werk kreeg toebedeeld, was een belangrijke oorzaak voor het succes van het werk.

Opbouw

De cantate is vrij symmetrisch opgebouwd en kent een aantal taferelen die elk afgesloten worden door een koraal:

nrs. 1 - 2	opening
nrs. 3 - 5	Eerste tafereel
nrs. 6 - 11	Tweede tafereel
nrs. 12 - 15	Derde tafereel
nrs. 16 - 21	Vierde tafereel
nrs. 22 - 24	Vijfde tafereel
nrs. 25	besluit

1 koraal - 2 koor
3 rec. - 4 aria – 5 koraal
6 rec. – 7 aria – 8 rec. – 9 aria
10 koor – 11 koraal

Pauze

12 rec. – 13 aria
14 koor – 15 koraal
16 rec. -17 duet- 18 rec. -19 aria
20 koor- 21 koraal- 22 rec. -23 accomp.
24 koraal – 25 koor

